NU SUNT CE PAR A FI...

Consecvent cu sinceritatea de care am dat totdeauna dovadă, atât în viață cât și în opera mea literară, mărturisesc că sentimentul cu care mă prezint astăzi în fața d-voastră, este un fel de jenă caraghioasă. Jena unui luptător de bâlci, care se trezește învins, fără să fi avut măcar ocazia să lupte. Și știți de ce?... Fiindcă n'am bănuit niciodată că aș putea avea dușmani. Abia astăzi, pentru prima oară, dau ochii cu dușmanii mei — adică cu d-voastră, cetitorii « Revistei Fundațiilor Regale », al căror director domnul profesor Caracostea, deși mi-l credeam prieten, de data asta îmi dau seama că a jucat, față de mine, rolul calului troian.

Iată-mă dar, fără niciun fel de luptă, prizonierul domnului profesor Caracostea și al d-voastră. Iată-mă forțat să mă desbrac de tot ceea ce constitue secretul decenței costumului meu artistic, sub care, până azi cel puțin, am reușit să mă strecor prin literatura română, fără să fi avut nevoie să afișez în mod public firma croitorului care mi l-a confecționat sau a magazinului care mi-a furnizat stofa.

Dar fiindcă așa a fost scris să se întâmple, « Treacă dela mine și acest pahar ». Vă previn însă că veți afla lucruri de care o să vă cruciți. Deocamdată nu insist decât asupra unui adevăr pe care, probabil, nu-l bănuiți încă. Adevărul acesta este că un artist, oricare ar fi el, cu cât încearcă să se explice, cu atât se și micșorează. Și eu cred că un artist, chiar când ar fi ceva mai mic, are interesul să pară ceva mai mare. Păcatul nu se motivează. Se mărturisește numai și atâta tot. Rezultatul? Se iartă sau se pedepsește. Se iartă? Atât mai bine pentru autor. Se pedepsește? Atât mai rău pentru editor. Artistul însă, adică omul care păcătuește con-

știent, nu trebue să se lase terorizat de curiozitatea intransigentă, a celor care n'au cunoscut încă voluptatea păcatului în artă.

Artistul adevărat își culege fructele numai din propria lui grădină. Și în grădina oricărui suflet de artist crește totdeauna un pom al cunoștinței binelui și răului. Arta începe dincolo de zidurile chinezești ale Paradisului pământean. Ea este un dar dela Dumnezeu, grație căruia, mai curând sau mai târziu, te poți întoarce iar acolo de unde ai fost dat afară.

Vă las deci d-voastră întreaga răspundere, dacă, după sfârșitul spovedaniei mele, poetul Ion Minulescu are să vă pară mai mic decât este în realitate. La drept vorbind însă, mie personal îmi este perfect egal, fiindcă eu, propriu zis, rămân tot acela care sunt. Vreau să zic, o simplă pradă de război și nimic mai mult. D-voastră, însă, luați bine seamă, ca nu cumva cu prilejul acestei prăzi de război, în loc de un câștig real, să nu vă alegeți cu o simplă cimilitură literară.

* * *

Și acum, fiindcă vreți să aflați cine cred eu că sunt, iată, vă spun. Atât în viață cât și în opera mea literară, eu am fost și continui să fiu expresia unor evenimente neprevăzute. Primul eveniment, bunăoară, ar fi chiar nașterea mea. Nu este o glumă, ci este purul adevăr, fiindcă eu m'am născut întâmplător la București, când ar fi trebuit în mod normal să mă nasc la Slatina. M'am născut însă « copil postum », șase zile după moartea tatei la București, unde mama venise ca să-l îngroape și de unde din cauza viscolului care înzăpezise linia ferată, nu s'a mai putut întoarce la Slatina, unde locuia întreaga mea familie și unde în mod logic ar fi trebuit să mă nasc și eu.

Un alt eveniment neprevăzut este numele meu. Familia mea hotărîse ca în cazul când aș fi fost băiat, după cum de altfel se și întâmplase, să fiu botezat cu numele de Tudor, așa cum îl chemase și pe tata și pe un alt ilustru ascendent al familiei noastre, Tudor Vladimirescu, care, după cum se știe, presărase pe ambele maluri ale Oltului o mulțime de copii. Cum însă eu mă născusem în noaptea Bobotezei spre Sfântul Ion, m'au botezat Ion, adică Ion Botezătorul, deși după darurile cu care mă înzestrednicise cel de sus, ar fi trebuit să port numele lui Ion Evanghelistul. Păcat

că n'am avut și darul oratoriei, ca să mă mai pot numi și Ion Gură de Aur.

Și acum dați-mi voie ca dela București, unde mă născusem, să pornesc cu mine de mână la Slatina, unde trebuia să mă nasc, dar unde în schimb aveam să-mi petrec primii ani ai copilăriei sub numele de Ion, sau, după fantezia prietenilor de aceeași vârstă cu mine, Ionel. Dar de acest diminutiv astăzi nu cred să-și mai aducă aminte decât singurul și cel mai vechi prieten al meu Constantin Osiceanu, fostul director al Societății Petrolifere « Steaua Română », care pe vremea aceea nu se numea nici el Constantin, ci Codiță. Trebue să mai adaog însă, că în familie, eram mângâiat cu numele de Bucu. Acest Bucu al meu trebue să fi fost pe vremea aceea un fel de Bizu al domnului Eugen Lovinescu de azi. Eu însă n'am făcut greșeala să-l plimb cu mine prin literatură, și m'am cotorosit de el, chiar pe pragul primei clase primare.

De când am început să mă numesc Minulescu Ion, numele acesta după cum vedeți, l-am păstrat până azi cu toată sfințenia cuvenită unui nume adevărat, de care nu-ți este nici rușine nici teamă că ar mai putea fi purtat și de altcineva. Vă spun lucrul acesta, fiindcă mă gândesc cu oarecare dezgust la atâtea nume de scriitori români pe care nu le descoperi că au fost false, decât abia după moartea scriitorului, când după lege, mortul trebue să fie îngropat sub numele lui adevărat, adică cel din actele sale de stare civilă, și nu cel din revistele sau volumele prin care circulase în timpul vieții.

De nevoie, totuși, din când în când, m'am prezentat și eu publicului cetitor sub nume false. Pseudonimele mele, însă, au fost trecătoare. Așa, bunăoară, când eram debutant, iscăleam Nirvan. Dar după ce un director de revistă literară m'a repezit la « poșta redacției » cu apostrofa: « *Nirvan?... In van, tinere! In van!* », am renunțat pentru totdeauna la acest pseudonim pretențios, de al cărui exagerat exotism literar, mărturisesc că-mi vine să roșesc astăzi. Tot așa, în ziaristică, am variat pseudonimele « Caran d'Ache », « Koh-y-noor » și « Hardmuth Nr. 2 » după coloarea politică a ziarelor, unde eram plătit cu bucata. De asemenea, când eram funcționar la Constanța, împreună cu regretatul Dimitrie Anghel, în colaborare cu care am tradus câțiva poeți francezi, amândoi am semnat cu același pseudonim comun « Gabriel Suțu ».

Iată tot ce s'ar putea spune despre numele meu, atât în viața mea de toate zilele cât și în literatură, pe care eu, după cum cred că știți, am început-o cu « pentru mai târziu », fără să bănuesc că voi fi nevoit s'o sfârșesc cu « a fost odată ca niciodată ».

Nu vă temeți, însă, fiindcă cu d-voastră voi începe-o altfel de cum am început-o cu mine. Cu mine, este drept, am început-o de-a'ndaratele — o fantezie din tinerețea mea, pe care, de altfel, astăzi o plătesc destul de scump. N'am putut intra niciodată la timp în actualitate. Am fost ursit să sosesc, când prea de vreme, când prea târziu. Cu d-voastră însă, voi începe așa cum este firesc să se înceapă cu orice spovedanie literară. Voi începe mai întâi cu ce-am fost odată. Vă voi lăsa apoi să ghiciți cam ce sunt acum, și în urmă vă voi ruga să-mi prognosticați ce-aș putea fi mai târziu... cât mai târziu posibil...

Abecedarul l-am învățat acasă. Când am fost dat la școală știam să scriu și să citesc, nu însă « ca pisica în calendar », ci chiar ca un oarecare impiegat la o percepție de provincie. Clasele primare le-am făcut la Pitești, la Școala Primară de Băieți Nr. 2 din str. Egalității, care în capitala județului Argeș are și astăzi încă cu totul altă importanță decât str. Egalității din capitala României. In clasa I, II și IV am fost cum se spune premiant I cu cunună de brad și cu « sol, si, re, sol, sol, re, si... sol » cântat de muzica militară. In clasa III, n'aș putea preciza de ce n'am fost clasificat decât al patrulea. Destul să spun, însă, că de atunci și până azi cifra trei, cifra clasei în care nu fusesem premiat, continuă să mă obsedeze în toate speculațiile mele de fantezie pură.

Să trecem deci și cifra trei tot în categoria evenimentelor neprevăzute din viața mea, și să ne oprim la alte fapte mai pe înțelesul tuturor.

La Pitești nu locuiam decât în lunile de școală. Vacanțele mi le petreceam la Slatina unde locuia restul familiei, de care mama și cu mine fusesem nevoiți să ne despărțim, din cauza tatălui meu vitreg, ofițer de cavalerie cu garnizoana la Pitești. Pentru mine, însă, Slatina nu era decât o simplă expresie geografică, deoarece locuința mea adevărată nu era în orașul propriu zis, ci la via noastră strămoșească de pe șoseaua care duce la gară. Aci îmi petreceam timpul într'un pătuiag primitiv dar foarte romantic, pe care tata mare mi-l construise în vârful unui nuc secular. Primul meu

turn de fildeș a fost, după cum vedeți, un simplu copac în vârful căruia ascultam uruitul trăsurilor ce treceau în spre gară, sau în spre oraș, lătratul câinilor de care împrejurimile erau pline, iar noaptea, mai ales, chiuitul pândarilor și chiar pocnetele pistoalelor cu cremene. Ceea ce mă impresiona însă mai mult decât toate aceste distracții naive erau apusurile de soare, când pe șoseaua fierbinte încă de soare și plină de praf, grupurile de muncitori, bărbați și femei, treceau spre casă, cântând în cor:

Olteancă din Slatina,
Cu ochi mari cât strachina...
Olteancă din Drăgășani
Cu sânii cât zece bani...

Sunt primele versuri pe care fără să le fi uitat le învățasem totuși pe dinafară — cu ușurința lăutarului țigan, care-ți fură melodia după ureche, — versuri care mai târziu aveau să deștepte în mine gusturi să mai învăț și altele, până ce într'o bună zi m'am trezit scriind versuri chiar și eu. Adevărul este că de mic copil începusem să citesc nu numai textele din manualele didactice, dar orice-mi cădea sub mână. Primul meu mare act de eroism a fost când din pură curiozitate copilărească am citit niște cărți pe care le descoperisem ascunse în podul casei noastre din oraș, cărți pe care tata mare nu avea ochi să le vadă, fiindcă de câte ori mă prindea coborînd scara podului cu câte o carte la subțioară mă mustra cu blândețe: « *Mai dă-le dracului de hârțoage, că tot astea au smintit-o și pe biata Lena* ». Și tata mare se gândea la una din fetele lui, o soră mai mare a mamei, care, trei ani după nașterea mea, murise nebună, fiindcă părinții refuzaseră să-i dea bani ca să-și continue studiile la Paris. Vă închipuiți ce însemna pe vremea aceea la Slatina o licențiată în litere care pretindea să plece singură la Paris. Nici mai mult, nici mai puțin decât o rușine în familie.

Dacă am insistat poate ceva mai mult asupra acestui amănunt intim, din cadrul pioaselor mele amintiri, este că sunt ferm convins că dela această mătușă a mea m'am molipsit și eu de boala care formează obiectul spovedaniei mele de azi.

Și acum dați-mi voie să vă citez ca o simplă curiozitate câteva din titlurile volumelor pe care tata mare le numea hârțoagele cu bucluc: « *Poezii populare ale Românilor, adunate și întocmite de*

Vasile Alecsandri », « *Patimele junelui Werther, traducție din limba germană de D. V. Vermont, cu o introducție de Grigorie H. Grandea* », « *Istoria Manoni Lescaut, și a cavalerului de Grio, de Decanulu Prevo, tradusă de St. H. Băjesku și tipărită cu a sa cheltuială în anul 1857* ». Și încă multe altele de ale căror titluri pitorești se leagă, în materie de literatură, primele mele nedumeriri de vițel la poarta nouă.

In gimnaziu, pe care l-am urmat tot la Pitești, am luat primul contact cu poeziile lui Eminescu din volumul tipărit de Maiorescu, pe care mărturisesc fără rușine că le înțelegeam foarte greu. In schimb mă impresionase cu totul aparte « *Un* » și « *O* », faimoasa butadă literară a lui Alexandru Depărățeanu, care pe vremea aceea circula printre elevi numai ca o anonimă, scrisă de mână. Transcriu trei strofe, pe care le cred cele mai reușite:

Damicela de Caro,
Spune lumei c'am fost un...
O iubeam ca un nebun,
N'o vedeam că este o...

Ii cântam sol, la, si, do,
Din ghitara mea ca un...
Nu găseam un fluier bun
Să mi-o fluier ca pe o...

Sentimental Romeo
O iubeam nebun, ca un...
Când colo, azi toți îmi spun:
Julieta era o...

La fel și această strofă, cu care își începe și-și termină « Romanța realistă » contimporanul lui Depărățeanu, poetul biurocrat Mihail Zamfirescu:

Când ziua trece, când noaptea vine
Aducând visuri d'amor cu ea,
Spuneți-mi mie, fraților, cine
Face să zboare inima mea? —
Nu e nici înger, nu e nici fee,
E o femee
E doamna A...

Tot așa mă delectam și cu volumul lui Radu D. Rosetti pe care-l cumpărasem din economiile mele și cu care dormeam sub căpătâi, de teamă să nu prindă de veste mama că citesc și altfel de cărți decât cele permise în școală.

Țin să vă mărturisesc însă că dela primele mele lecturi chiar, ceea ce mă obseda mai mult, după cetirea mai ales a unei poezii, nu era atât cuprinsul ei literar, cât cadența ei muzicală. Abia mai târziu mi-am dat seama că obsesia mea din copilărie era firească și că ceea ce se petrecea în mod instinctiv în sensibilitatea mea auditivă de pe vremea aceea, Paul Verlaine la o vârstă matură o cristalizase într'o formulă definitivă, care avea să servească de punct de plecare unei întregi școli poetice: « *De la musique avant toute chose* ».

Prima mea poezie convenabilă de care mi-aduc aminte este următoarea:

In lacul trist și solitar
Tronează, mândră, luna plină
Ca o mărgea de chihlimbar
Expusă 'ntr'o vitrină.

Restul ei nu mai are importanță, fiindcă este mai slab decât începutul.

Prin clasa a patra ajunsesem la Vlăhuță și la Coșbuc, pe care îi înțelegeam mai ușor decât pe Eminescu și care reușiseră să mă depărteze aproape complet de Alecsandri, Bolintineanu, Grigore Alexandrescu și alții, pregătindu-mi în schimb în mod instinctiv apropierea de Duiliu Zamfirescu și Macedonski, din care mă urmăreau mai ales refrenurile: « *Cum Paulo, sărmană, vii tu din Miramare...* » și « *Veniți, privighetoarea cântă și liliacul a'nflorit* ».

In clasa a VI-a un alt eveniment neprevăzut avea să mă hotărească să renunț pentru moment la numele meu adevărat și să semnez cu pseudonimul Nirvan. In tovărășie cu fostul meu coleg de clasă, poetul Albert Gherghel, mai târziu prefect de Constanța sub guvernul Averescu, am făcut să apară la Pitești o revistă literară « *Luceafărul* ». După primul ei număr, însă, revista a murit, fiindcă directorul liceului a prins de veste și ne-a amenințat cu darea afară din școală. Pe mine, însă, nu mai era nevoie să mă dea afară, fiindcă aveam să plec eu de bună voie, de oarece rămăsesem,

la început corigent și în urmă repetent. Norocul meu că mama, de teamă să nu-mi periclitez viitorul, cum avea ceva stare pe vremea aceea, m'a trimis la București ca intern în pensionul Brânză și Arghirescu, unde am trecut două clase într'un an, luându-mi chiar și bacalaureatul, în seria a așa zișilor « Desrobiții lui Haret ».

Și totuși să nu credeți că am fost un școlar leneș. Dar la un moment dat îmi cam pierdusem busola, din cauza unei dragoste cu o modistă, începând să-mi exagerez față de profesori mândria mea caraghioasă de poet începător, fapt care bine înțeles în primul rând avea să exaspereze profesorii și în urmă, abia, familia.

In romanul meu « *Corigent la limba română* » am explicat pe larg atât vina mea, cât și vina profesorului meu de limba română. Incercasem la examen să-l conving că poezia « *Umbra lui Mircea la Cozia* » nu fusese concepută de Grigore Alexandrescu la fața locului, ci aiurea, la birou, pe o hartă geografică sau dintr'o lectură oarecare. Pentru mine dovada era clară ca lumina zilei. Primul vers chiar « *ale turnurilor umbre peste unde stau culcate* » era fals. Realitatea era cu totul alta. Mai întâi mănăstirea Cozia are « *turle* » și nu « *turnuri* », după cum o adusese din condei autorul, și al doilea, turlele mănăstirii sunt la o distanță așa de mare de malul Oltului că umbrele lor, la nicio oră din zi cu soare sau noapte cu lună plină, nu se pot întinde până acolo ca să se culce pe undele apei. Constatarea mea enervase pe profesorul meu de limba română așa de tare, că-l făcuse să-și iasă din minți. Pe mine, însă, mă pusese în gardă pentru viitor, când ochii sau urechile aveau să încerce să mă mai mintă, adevăr pe care de altfel îl constatase chiar Eminescu înaintea mea.

* * *

La București, un nou eveniment neprevăzut. Sensibilitatea mea artistică începe să-și lărgească deodată orizonturile și să-mi deschidă porți nebănuite încă. Aici reușesc să-mi verific gustul pentru poeziile lui Ștefan Petică și câteva din ale lui Iuliu Săvescu, pe care până atunci nu-i citisem decât în treacăt. Restul grupului nu mă interesa încă. Cu timpul, însă, gândul că aș fi putut deveni și eu un poet cunoscut, începe să-mi frământe mintea cu

atâta insistență, că la un moment dat se transformase într'o idee fixă, al cărei prim început de realizare era să fie plecarea mea la Paris.

* * *

Aci îmi căzu pentru prima oară în mână Baudelaire, Jules Laforgue, Lautréamont, Aloisius Bertrand și o mulțime de alte rețete la fel de miraculoase și diabolice pentru vindecarea boalei mele de origine divină, de care medicii din țară nu aveau încă nicio cunoștință. La cafeneaua Vachette văzui celebra masă de marmură albă, pe care Verlaine într'o zi când n'avea bani să-și plătească porția de absint, compusese în grabă faimosul său « *Green* », ale cărui prime două versuri nu mă pot abține să nu vi le citez:

Voici des fruits, des fleurs, des feuilles et des branches,
Et puis voici mon coeur, qui ne bat que pour vous...

Iată cu ce fel de monetă își plătea acest « *pauvre Lélian* » porțiile cotidiene de absint cu care în ultimul timp își întreținuse inspirația și-și scurtase viața. Lucrurile acestea mi le-au povestit cei care avuseseră norocul să-l apuce pe Verlaine în viață. Eu nu sosisem la Paris decât doi ani după moartea lui.

In schimb la cafeneaua « Steinbach » de pe Bulevardul St. Michel, poetul Jean Mauras, care tocmai se desfăcuse de simboliști și fondase școala neo-clasică, pontifica până după miezul nopții, în mijlocul celor trei ciraci ai lui și în compania lui Paul Mounet, dela Comedia Franceză. Ca un protest contra simboliștilor care beau numai absint, neo-clasicii beau bere neagră de München și mâncau cârnați de Strassburg. Acelaș lucru se petrecea la fel și la cafeneaua « Closerie des Lilas » cu poetul Paul Fort care mai târziu avea să devină « Prințul poeților » și primul născocitor, dar fără succes, bine înțeles, al așa zisului Teatru de Artă, care trebuia să fie realizat, mai târziu, de Copeau la teatrul « Vieux Colombier ».

Vă închipuiți dar, ce impresie avea să-mi facă, încă din primele zile ale sosirii mele la Paris, contactul, deocamdată numai vizual, cu acești oameni pe care imaginația mea îi vedea cu totul altfel decât pe toți ceilalți cu care venisem până atunci în contact literar. Abia atunci mi-am dat seama ce-aș fi pățit dacă așI fi rămas în țară. N'aș fi găsit pe nimeni care să mă fi admis așa cum eram,

adică un om în toate mințile. Toată lumea m'ar fi socotit scrântit la minte. La Paris, însă, aveam să mă simt fericit, fiindcă găsisem ocazia să trăesc în mijlocul unor oameni al căror ideal în viață era nu să fie sănătoși, dar să poată suferi de aceeași boală ca și mine.

Pe cei mai de seamă dintre aceștia nu i-am putut cunoaște, însă, decât din cărțile lor. Dar și cărțile lor mi-au fost deajuns, fiindcă în poezia lor regăseam în proporții mai mari, bine înțeles, aceleași emoții de artă cu care îmi făcusem ucenicia în țară. Găsisem un bogat material poetic, construit în formule noui, în imagini surprinzătoare cu repetiții obsedante, cu efecte onomatopeice și mai ales cu ecourile proaspete și puternice ale unei muzici străine, care trebuia să devină mai târziu chiar muzica mea.

Ca să mă fac și mai bine înțeles, dați-mi voie să vă citez câteva versuri din Laforgue, sub a cărui zodie poetică aveam să-mi croiesc primele mele directive conștiente, ca să zic așa, de-a-lungul câmpului arid și plin de scaieți, în care mă trezisem rătăcit la un moment dat.

Din « *Complenta unui sărman tânăr* » :

Quand ce jeune homm' rentra chez lui
Quand ce jeune homm' rentra chez lui,
Il prit à deux mains son vieux crâne,
Qui de science, était un puits !
Crâne,
Riche crâne !...
Entends-tu la Folie qui plane?...
Et qui demande le cordon,
Digue, dondaine, digue, dondaine,
Et qui demande le cordon,
Digue, dondaine, digue, dondon !...

sau din « *Iarna care vine* » :

Les cors, les cors, les cors mélancoliques !...
Mélancoliques !...
S'en vont changeant de ton
Changeant de ton et de musique...
Ton, ton, ton, taine, ton ton !...
Les cors, les cors, les cors
S'en sont allés au vent du Nord !...

Cine oare, în locul meu și la vârsta mea pe vremea aceea, ar fi cetit asemenea poezii și nu ar fi tresărit, bătându-se cu pumnii în cap și strigând: *Asta este adevărata poezie!...*

* * *

Iertați-mă dacă, pentru a vă explica adevărata poezie, v'am citat numai niște versuri obscure, și nu v'am prezentat și faimosul așa zis *Sonet al vocalelor* de Rimbaud: « *A noir, E blanc, I rouge, O bleu, V vert* ».

E adevărat că acest sonet m'a impresionat odată și pe mine foarte mult. Mărturisesc chiar că l-am pus la contribuție, în foarte multe din poeziile mele, ori de câte ori rezolvarea unei probleme de pură fantezie nu se putea obține decât cu o așa zisă audiție colorată.

Citez două exemple numai:

De ce-ți sunt ochii verzi —
Coloarea wagnerianelor motive?...

Și

Ne-am cunoscut în țara 'n care-alt'dată
Manon Lescaut iubi pe Des Grieux
Intr'un amurg de toamnă orchestrată
In violet,
In alb,
In roz
Și 'n bleu...

Dar de aci și până la afirmația solemnă că acest sonet este « *Alfa și Omega* » al poeziei franceze contimporane este o mare diferență. De asemenea nu vă repet nici copilăriile didactice ale unor anume istorici și critici literari, care pretind că simbolismul își trage originea din două poezii numai: una « *Correspondances* » a lui Baudelaire și alta « *Les vers dorés* » a lui Gérard de Nerval, care bine înțeles că n'au devenit celebre decât după moartea autorilor.

In ceea ce mă privește pe mine, declar că nu m'am întrebat niciodată care anume poet mi-a deschis poarta grădinii în care îmi place să mă delectez și astăzi încă. Eu am găsit poarta grădinii

deschisă, fiindcă portarul nu avea probabil niciun interes s'o țină închisă.

Printre acești presupuși portari generoși, de sigur că în poezia mea se plasează în primul rând Baudelaire, dar nu cu « *Correspondences* ». Cu altceva. Cu foarte multe alte poezii mai puțin gen cimilitură decât « *Correspondances* ». Citez la întâmplare câteva frânturi de versuri, care după mine și poate chiar și după d-voastră sunt comparabile cu niște adevărate sentințe, în ultima instanță a Curței de Casație.

Bunăoară: « *Je hais le mouvement qui déplace les lignes, et jamais je ne pleure, et jamais je ne ris* », sau: « *Ah! que le monde est grand à la clarté des lampes... Aux yeux du souvenir, que le monde est petit!...* », sau: « *J'ai plus de souvenirs que si j'avais mille ans!* »... sau: « *Sois sage, ô, ma douleur, et tiens-toi plus tranquille... Tu reclamais le voir. Il descend... Le voici!...* » sau: « *Nous aurons des lits pleins d'odeurs légères, des divans profonds, comme des tombeaux* ».

Și ca să nu vorbesc numai de Baudelaire, voi cita două exemple de grivoazerie franceză și cinism occidental și din Tristan Corbière: « *Elle était riche de vingt ans, moi j'étais jeune de vingt francs* », sau: « *Viens pleurer, si mes vers ont pu te faire rire... Viens rire s'ils t'ont fait pleurer* ». Ca să sfârșesc cu citațiile, încă o invitație plină de grație și o urare plină de mister de Jules Laforgue: « *Dans les jardins de nos instincts, allons cueillir de quoi guérir* », sau: « *Ah! Tu m'aimes, je t'aime... Que la mort ne nous ait qu'ivres morts de nous-mêmes* ».

Și acum, ca să închei ciclul sacru al primelor și adevăratelor mele izvoare de inspirație, în momentul cel mai hotărîtor al uceniciei mele poetice, dați-mi voie să vă mai citez un cântec scurt și aproape obscur, dar care produce, veți judeca singuri, un ecou nesfârșit de lung și orbitor de luminos. Autorul cântecului este Emile Verhaeren, poetul belg, care împreună cu compatrioții lui, Maurice Maeterlinck și Charles Van Lerberghe, au avut, după așa zișii simboliști francezi, cea mai puternică influență asupra sensibilității mele poetice.

Iată-l:

Il était deux enfants de rois,
Que séparaient les eaux profondes
Et rien là-bas... qu'un pont de bois
Là-bas... Très loin... Au bout du monde...

Ils s'aimèrent... Sait-on pourquoi?...
Parce que l'eau coulait profonde
Et qu'il était un pont de bois
Là-bas... Très loin... Au bout du monde.

Iată diferitele materiale poetice, franceze și belgiene, cu care aveam să-mi construesc mai târziu, în literatura română, piloanele podului meu personal pe care avem să trec de pe țărmul pe care mă născusem, pe țărmul pe care simțeam nevoia să trăiesc și probabil să și mor. Bine înțeles că tot acest material poetic era străin numai în esența lui verbală. Eu cred, însă, că am reușit să-l torn tot atât de solid și în formele versului românesc, însuflețindu-l cu atributele unei atmosfere localnice, care nu aveau să aibă nimic comun cu mlădierea ideală și mai ales cu muzicalitatea divină a versului francez.

* * *

Cred că n'o să-mi luați în nume de rău, însă, dacă voi îndrăzni să vă pun în curent și cu câteva amintiri personale asupra vieții literare românești ante-bellice.

Amintirile mele asupra acestei vieți încep din anul 1904, când soseam dela Paris, unde, după cum vă mărturisii, îmi făcusem ucenicia de boem prin diferitele cafenele din cartierul latin, dintre care cafeneaua Vachette era locul de întâlnire al întregii tinerimi studioase românești din capitala Franței.

La București, centrul boemilor era pe vremea aceea cafeneaua Kübler, unde ca și în cafeneaua Vachette dela Paris, tinerimea serioasă sau « pierde-vară » nu admitea în materie de artă nimic din ceea ce se comitea în afară de cafenea. La București ca și la Paris, era deajuns să se strângă în jurul unei mese doi, trei boemi, că se și constituiau într'un fel de Curte supremă, care condamna fără milă aproape tot restul activității omenești. Mi-am dat seama de acest adevăr în ziua când vechiul meu prieten de pension Eugen Ștefănescu-Est m'a introdus pentru prima oară și pe mine în cafeneaua Kübler. Deși la București mă simțeam deocamdată tot așa de străin ca și la Paris, faptul că de data asta mă găseam în țara mea mă făcea să-mi afișez personalitatea cu mai mult curaj, mai ales că primele mele încercări de versificare le făcusem cu patru ani în urmă, în colaborare cu Eugen Ștefănescu-Est.

Regret că lipsa de memorie nu-mi permite să reproduc decât aceste patru rânduri, din nenumăratele noastre versificări «ad-hoc» fără cea mai mică preocupare de viitorul nostru literar:

El e englez... Nea Stan Păpușe a scos din lampă tot fitilul.
Nu s'a aflat nici până astăzi, de unde izvorăște Nilul...
La cursele de astă toamnă, un cal și-a frânt piciorul drept...
Când s'a bătut Herș cu Ghidale, Ghidale-i dete-un pumn în piept...

Abia în cafeneaua Kübler începusem să fiu și eu cineva. Eram aproape la fel cu toți ceilalți boemi. Deocamdată însă nu bănuiam cam ce idee își făcuseră despre mine compatrioții mei boemi. Simțeam totuș că cei dela cafeneaua Kübler se interesau de mine mai mult decât cei dela cafeneaua Vachette. Față de Paris, Bucureștii erau pentru mine un fel de teren virgin, pe care îl puteam cultiva după placul meu. N'aveam decât să arunc în vânt o mână de semințe selecționate și recolta ar fi fost gata... Nu-mi trebuia nici plug, nici greblă, nici sapă... Soarele și ploaia ar fi pătruns în pământul meu mai adânc decât orice fel de uneltă manuală. Așa era pământul țării noastre pe vremea aceea. Câte odată îl făceai să rodească numai cu gândul, cu voința și cu... entusiasmul!... Păcat numai că boemii dela cafeneaua Kübler nu se ocupau și cu agricultura. Nu știau ce să facă cu pământul ce-l aveau la îndemână. Deși, mai toți, de origine rustică, ei nu voiau să mănânce mămăligă și să umble desculți ca țăranii. Preferau să consume caputinere pe credit și să umble cu tocurile scâlciate...

Numai că, la cafeneaua Kübler, boemii erau împărțiți în două tabere, gata de luptă în fiecare oră, fie ziuă, fie noapte... Unii erau așa zișii: «Tradiționaliști», iar alții așa zișii: «Moderniști». Singura deosebire dintre ei era o simplă aparență. Tradiționaliștii erau siniștri; iar Moderniștii erau caraghioși. Fiecare tabără, însă, își avea mesele ei unde se discuta tot așa de zgomotos și se consuma tot așa de timid. Discuțiile și consumațiile lor, însă, aveau un punct comun. Plictiseau deopotrivă pe clienții dela mesele vecine. Discuțiile sâcâiau pe anume oameni, adică pe clienții care, nefiind boemi, consumau cu plată, iar consumațiile plictiseau pe bieții chelneri, care se resemnau servind boemilor numai consumații pe credit și fără bacșiș...

In schimb, Papa Kübler, patronul cafenelei, îi aprecia și îi cultiva pe toți deopotrivă, ca pe niște buruiene de leac. Pe vremuri făcuse și el pe boemul la Heidelberg, fără să fi visat că într'o bună zi se va trezi la București, patronul unei cafenele de boemi și al unui Hotel pentru cei care nu prea aveau unde să doarmă în câte o noapte. Colecționar de pipe și de icoane vechi, Papa Kübler, în orele libere, se ducea să pescuiască prin lacurile din jurul Bucureștilor, unde probabil reușise să dezlege secretul zicătoarei românești că « peștele mare, cu râma mică se prinde », deoarece majoritatea clienților săi serioși, adică cei cu plată, nu veneau la faimoasa sa cafenea decât de dragul celor câțiva boemi, porecliți de către chelneri « chibiți intelectuali ». Și totuși, în cafeneaua lui Papa Kübler, care monopolizase parcă pe toți chibiții din București, te puteai distra dela ora șapte dimineața până la miezul nopții, mai bine și mai ieftin decât la orice alt spectacol bucureștean...

Astăzi, mărturisesc că mi-ar fi greu ca după treizeci de ani și mai bine să vă spun ce părere aș fi avut eu despre linia dominantă a atmosferei literare românești de pe vremea aceea.

Mă voi mărgini să vă povestesc însă numai zig-zag-urile încercate în decursul acestor ani de actuala linie dominantă în atmosfera artistică din zilele noastre.

La început, cum era natural să fie așa, am căzut în brațele boemilor din tabăra tradiționalistă, care nu vorbeau decât de Creangă, Eminescu și încă două alte mari entități intelectuale de pe vremea aceea — un profesor de istorie, cu o barbă lungă neagră și un tânăr poet ardelean cu plete blonde. Poetul Dimitrie Anghel, care stătuse multă vreme la Paris, prinsese oarecare dragoste de mine, deși mă considera țignit. Totuși, stăruințele lui pe lângă diferitele reviste la care avea trecere, nu dăduseră niciun rezultat. Abia după un an de așteptare, reușesc să public în « Semănătorul », sub pseudonimul Gabriel Suțu, o traducere din Henri de Regnier pe care o făcusem în colaborare cu Anghel. Când s'a aflat însă că unul dintre colaboratori sunt eu, scandalul a luat așa proporții că bietul Scurtu a avut un atac de apoplexie, iar Anghel a rupt-o definitiv cu « Semănătorul », mai ales că se certase și cu St. O. Iosif. Eu, însă, plăteam oalele sparte, fiindcă la un moment dat mă găseam complet ostracizat din poezia românească. Eram

disperat. Poeziile mele nu plăceau nimănui. Ba, ceva mai mult, cele care mie îmi plăceau enorm, erau socotite chiar de către cei care îmi arătau o oarecare prietenie ca niște adevărate aberațiuni. Reușisem totuși să mă leg sufletește de Alexandru Stamatiad, Mihai Cruceanu, Eugen Speranția și mai târziu de N. Davidescu și M. Săulescu.

Intre timp am făcut să apară « Revista celorlalți », al cărei articol-program începea cu fraza revoluționară: « Aprindeți torțele să luminăm prezentul literar... » și așa mai departe până la al treilea număr după care a dispărut. Tot trei numere am reușit să mai public și din revista « Insula », importantă nu atât prin ce publica grupul nostru, ci prin zgomotoasa trecere de partea noastră a tradiționalistului Dragoslav, care ca un nou Sicambru literar, în articolul său « *Eu* » ardea ce adorase până atunci, și adora ce arsese până atunci.

In afară de mine, așa zisul « grupul nostru » era format din: G. Bacovia, Șerban Bascovici, Nic. Budurăscu, Mih. Cruceanu, Dim. Karnabatt, N. Davidescu, D. Iacobescu, Emil Isac, Claudia Millian, Adrian Maniu, Eugen Ștefănescu-Est, Mih. Săulescu, Eugen Speranția, Theodor Solacolu și Al. Vițianu, iar sub pseudonimul de Nae & Mitică se ascundea Nae Ionescu și Dem. Teodorescu.

Cam în același timp, după îndelungate tratative mai mult diplomatice decât literare, reușesc să public în « Viața literară și artistică » a lui Ilarie Chendi, — care se găsea în ceartă cu « Semănătorul » patronat de N. Iorga, — poezia « Celei care minte » pe care o prezentasem ca tradusă după un papirus egiptean. Poezia place. Place așa de mult că a doua zi, toată cafeneaua Kübler recită pe dinafară primele două versuri, iar Chendi este felicitat chiar de către colegii lui dela Academie. Vesel de succesul noului său colaborator, Chendi renunță să mă mai cenzureze și-mi publică cu plată chiar, mai toate marinele mele scrise la Constanța, unde fusesem luat ca secretar de către defunctul Iancul Păucescu, administratorul domeniilor Statului din Dobrogea. Tot aci am continuat colaborarea cu Dimitrie Anghel, traducând încă din Albert Samain, Charles Guérin și Henri Bataille...

Paralel cu colaborarea mea la « Viața literară și artistică » a lui Ilarie Chendi, reușesc, tot după un scandal, să devin colaborator

și la « Convorbirile Critice » ale domnului Mihail Dragomirescu, de unde-i furasem pe Dragoslav. Prima mea poezie « Clopotele » trimisă la « Convorbiri Critice » apare publicată — e drept — dar însoțită de o variantă a directorului, pe care eu refuzasem să fie publicată în locul adevăratelor mele « Clopote ». Refuzurile cu care sunt primit de către pontifii zilelor de pe atunci mă îndârjesc și mai mult, deși parte din confrații mei, chiar de bună credință, continuau să mă taxeze drept: prost, caraghios, maniac și încăpățânat. N'am intrat în gustul marelui public decât atunci când am început să-mi recitesc eu singur poeziile, cu prilejul șezătorilor la care, pe vremea aceea, scriitorii erau înlocuiți cu actorii. Aș putea spune că mă molipsisem dela Victor Eftimiu, care-și recita cu brio, în public, tiradele din « Inșiră-te Mărgărite » și « Cocoșul Negru ». Lotul cel mare, însă, l-am câștigat în stima publicului, când s'a aflat de scrisoarea dela Berlin, prin care Caragiale, pe care eu nu-l cunoșteam încă, cerea domnului Dragomirescu informații asupra mea ca persoană și ca poet de talent.

Țin să se știe că despre « Sâmbetele literare » dela « Convorbirile critice » ale domnului Mihail Dragomirescu păstrez cele mai plăcute amintiri din viața mea de scriitor începător, până la intervenția plină de autoritate a lui Caragiale, care pe vremea aceea semna « Un mare anonim ». Și când mă gândesc că tocmai un anonim, oricât de mare ar fi fost el socotit — și pe drept cuvânt de altfel — avea să mă ridice și pe mine dela anonimatul meu veritabil de până atunci, până la rangul de « Maestru ». Pe vremea aceea, în salonul domnului Dragomirescu, în afară de « marele anonim » nu mai contau ca « maeștri » decât deliciosul trubadur Cincinat Pavelescu și scriitorul prozator care obișnuia să vorbească chiar și cu « Cei care nu cuvântă », regretatul Emil Gârleanu. Și totuși, n'am să uit niciodată că tot grație domnului Dragomirescu am avut fericitul prilej să mă împrietenesc cu Liviu Rebreanu, Corneliu Moldoveanu, Dim. Nanu, Mihail Sorbul, Ath. Mândru, cu originalul Dragoslav pe care reușisem să-l fur pentru un moment numai, și cu domnul E. Lovinescu, care dela un timp ne-a părăsit pentru a-și crea salonul său literar de mai târziu.

Totuși, la « Viața romînească » dela Iași, continuam să fiu respins. Intr'o zi, însă, când luam dejunul acasă la Ionel Brătianu, care mă cunoștea dela « Viitorul » unde eram redactor politic ano-

nim, la sosirea cafelei, fusei invitat să spun câteva poezii pentru delectarea comesenilor care, afară de soții Brătianu, mai erau și defuncții I. G. Duca, Vasile Morțun și Constantin Stere. Mi-aduc aminte că am recitat « Glasul morilor », « Romanța Soarelui » și « Trec vagabonzii », după care Stere, sculându-se dela masă și îndreptându-se spre mine încruntat dar totuși plăcut impresionat, mă întreabă de ce nu public și la « Viața romînească ». I-am răspuns că vina nu este a mea, de oarece eu le trimisesem chiar pe cele pe care le declamasem la masă, dar că mi-au fost respinse. L-am văzut pe Stere atunci încruntat cu adevărat. M'a rugat să i le aduc seara la Hotel, scrise cu mașina și mi-a dat un acont de 300 lei, ceea ce pe vremea aceea făcea 12.000 de lei de azi. De prisos să mai adaog că cele mai bune poezii ale mele le-am publicat la « Viața romînească », deși de câte ori am tipărit câte un volum fie de versuri, fie de proză, « Viața romînească » dela Iași m'a înjurat ca la ușa cortului.

* * *

Iată ce am găsit cu cale să spun, ca să nu mai am nevoie să mă explic nici față de acei așa ziși « critici intransigenți » care continuă, încă, să mă privească cu nedumerirea « Vițelului la poarta nouă ».

Ba nu zău!... Dacă sunt înțeles când cer un pahar de apă, de ce aș mai repeta celor care nu vor să mă 'nțeleagă că cer un pahar de H_2O?...

După cum vedeți, eu sunt un poet care nu-mi ascund originea, fiindcă nu mi-e rușine de ea. Imaginația mea poetică, recunosc, a păcătuit cu foarte mulți părinți vitregi și a cochetat cu și mai multe femei pierdute. Merg până acolo chiar să mărturisesc că eu, ca poet, sunt un fel de « copil din flori ». Nu-mi cunosc adevăratul tată, fiindcă probabil am avut mai mulți. Am avut poate așa de mulți, că mi-a fost imposibil să-i identific. De altfel nici n'am avut nevoie de așa ceva, fiindcă mi-am păstrat intactă originea familiei. Dacă ar fi fost să sămăn prea mult numai cu unul din ei, aș fi avut motiv să nu prea fiu mulțumit de mine însumi, fiindcă poezia mea n'ar fi făcut nicio impresie celor care mi-ar fi recunoscut părintele adevărat. Arta adevărată trebue să aducă cu ea și un element de surpriză. « *In artă, găina trebue să*

clocească numai ouă de rață». Dacă o găină nu și-ar cloci decât ouăle ei, v'ați întrebat ce ar deveni neamul rațelor? Ar trebui să dispară. La fel se petrece și în artă. Artistul nu-și perpetuează aidoma părintele legitim. Ba, din contră, îl mutilează, pentru a putea, dintr'o existență trecută, să creeze forma nouă a unei existențe viitoare.

Ruinele se distrug, nu se transformă. La nevoie se pot chiar păstra. Dar asta înseamnă arheologie, nu artă. Ruinele nu se imită niciodată. Frumosul nu se poate încătușa într'o anumită formulă. Meșteșugul frumosului nu se perpetuează numai cu ce există, ci mai ales prin ceea ce are să existe în viitor. Cu cât o formulă nouă de artă produce mai multă nedumerire, în momentul apariției ei, cu atât mai mult ea capătă o mai lungă viabilitate în patrimoniul artistic al trecutului. In artă, un nou născut nu devine matur decât după ce începe declinul epocii care l-a produs. Cel care se adăpostește numai sub acoperișul așa zisei tradiții artistice, nu poate fi un artist adevărat. Tradiția n'a creat decât copiști, papagali, savanți și caligrafi.

Vreau să spun că eu personal nu m'am agățat niciodată de trena de mătase ademenitoare a tradiției, fiindcă o tradiție artistică nu înseamnă decât o artă tradițională. Tradițională nu poate însă fi decât o dogmă religioasă, o datină populară sau o legendă națională, noțiuni din care nu se poate schimba nimic privitor la esența lor. Artă tradițională nu există. Există numai posibilități personale de creații artistice variate, care cu timpul, însă, pot deveni tradiționale, dar numai sub forma unor opere definitiv realizate și intrate în patrimoniul artistic al unui popor. Atât și nimic mai mult. A face artă după tradiție, înseamnă a prepara veșnic același medicament după o rețetă unică, fiindcă tradiția exclude noutatea, invenția, fantezia, spontaneitatea, nebunia și păcatul...

Tradiția artistică sărăcește și distruge arta. Ea nu botează ca Sfântul Ion pe Isus Cristos, ci îngroapă doar ca Iosif din Arimatea pe cel botezat de Sfântul Ion.

Arta este strict individuală, autonomă, absurdă și, dacă vreți, chiar inutilă. Ea nu există decât în exemplare unice, ca și nedumerirea lui Hamlet, în mijlocul familiei și a demnitarilor dela curte — oameni normali și foarte cum se cade.

Arta este exteriorizarea brutală a unei entități sufletești rebele. Ea nu suportă și nu impune niciun fel de disciplină. Ea se adresează numai celor cu resurse suficiente de a se apropia de artist. Restul mulțimii trebue să stea de o parte. Nu toată lumea simte nevoia asbolută de artă. Arta nu se poate coborî prea aproape de pământ fiindcă nu are picioare. Are numai aripi. Arta nu este o femeie de stradă, gata să se pună la dispoziția primului trecător cu parale. Nu este nici o pacoste socială, nici o nevoie fiziologică. Este un capriciu divin, în existența unui muritor. Este o zeiță sacrificată, pe care nu o poți invita însă, nici la hotel, nici la ofițerul stării civile. Cel care are norocul s'o recunoască din mulțimea altor femei, se mărginește numai să o salute, să o urmărească dela distanță și să se lase urmărit de obsesia imperativului ei categoric. Restul nu mai este artă. Este reclamă comercială... Repaus duminical... Ordonanță polițienească, și poate chiar... Stare de asediu...

Nu știu dacă în opera mea literară, versuri, proză și teatru, am reușit să cad de acord perfect cu ideile mele în artă. De un lucru însă sunt singur. Cu eroii operelor mele am avut totdeauna curajul să stau față în față. A fost ca și cum m'aș fi privit în oglindă pe mine însumi. In varietatea lor, nu mi-a plăcut să-mi văd decât diferitele ipostaze ale propriei mele personalități artistice, sufletești și morale. Pe măsură ce reușeam să mă cunosc mai bine pe mine însumi, simțeam că-i fac și pe ei să meargă mai bine pe picioare. De altfel, în lungul carierei mele literare, eroii mei nu s'au împiedecat niciodată de diferitele obstacole pe care le întâmpinau din partea criticilor literari, care le căutau nod în papură. Pe toate le-au înfruntat cu bărbăție și cu satisfacția de a fi ajuns acolo unde intenționasem să-i duc eu, părintele lor spiritual. In schimb, nu le-am permis niciodată să se ia în serios de teamă să nu-mi devină antipatici mie însumi. Nu le-am permis niciodată luxul să-și facă de cap și i-am ținut totdeauna sub controlul strict și pedagogic al personalității mele. Până ce nu i-am socotit ajunși la așa zisă vârstă a unor oameni maturi, nu le-am îngăduit lumina tiparului. Și tot așa, nu le-am permis nici obrăznicia să se hipertrofieze mai mult decât atât cât le trebuia să rămână veșnic în țarcul concepției mele. Altminteri ar fi însemnat să renunț la prerogativele mele de creator, și să mă pun la remorca eroilor mei, care m'ar fi putut duce

acolo unde ar fi vrut ei, și nu acolo unde îmi pusesem eu în gând să-i duc. Nu le-am permis decât un singur lux. Un lux de altfel care nu-mi șifona cu nimic amorul meu propriu de autor — luxul de a se prezenta câteodată în public sub diferite măști de carnaval. In felul acesta, am reușit, cred, să-i prezint și pe ei ca și pe mine în adevărata lumină a vieții noastre de toate zilele, care nu este decât tot un carnaval, multiplicat la infinit sub aspectul etern al aceluiași triunghi simbolic: o Colombină, un Pierrot și un Arlechin.

Mă opresc, însă, fiindcă nu văd nevoia să insist mai mult asupra realizărilor mele artistice care pentru contemporani nu prezintă decât importanța unor «fapte diverse» trecătoare. D-voastră, însă, vă voi înlesni un început de judecată colectivă invitându-vă să-mi cetiți din nou toate poeziile mele, pe care acum, când ați aflat de unde le-am șterpelit, v'aș ruga să-le identificați izvoarele de origine. Mai înainte de a le ceti însă, țin să vă fac o ultimă și supremă mărturisire. Toate poeziile mele, toate bucățile mele în proză și toate piesele mele de teatru au fost cugetate, elaborate, uvrajate, polisate, definitivate și aruncate în gura lupilor, cu conștiința fermă că ele n'ar fi putut fi decât operele mele personale și ale nimănui altuia.

De prisos să mai adaog că această convingere mi-a fost dată de voluptatea cu care am devorat totdeauna «fructul oprit», adică originea inițială a păcatului artistic. Vreau să zic că mi-a plăcut să joc rolul spartanului din antichitate, căruia îi era permis să fure orice, dar cu condiția să nu fie prins asupra faptului de către autoritățile legale. Ori în cazul de față, aceste autorități legale sunteți d-voastră... Așa dar, dacă voi scăpa teafăr din gura d-voastră, înseamnă că am fost un artist adevărat. Insist asupra calificativului «*adevărat*» și nu «*mare*» fiindcă mărimea oricât de strigătoare ar fi, ea rămâne veșnic proporțională, pe câtă vreme adevărul adevărat este unul și același, oricare ar fi proporția lui.

Cred totuși că dacă am reușit să realizez cu «adevărat» ceva în plus, în vastul și mult variatul domeniu al poeziei românești, n'au fost decât cinci preocupări mai de seamă din care mi-am bătut moneta așa zisei mele personalități.

Vreți să le știți?... Hai să vedem dacă o să cădeți de acord cu mine:

1. Prețiozitate în comparații; 2) Atmosferă plastică; 3) Peisaj sufletesc; 4) Muzicalitate melodică și 5) Respect pentru limba strămoșească și exigențele gramaticei românești.

* * *

Totuși...

Există un «totuși» care din anul 1908, când mi-am tipărit primul volum de versuri «Romanțe pentru mai târziu», a continuat să mă chinuiască fără să reușească a mă convinge, dacă interesul meu, era să-l țin ascuns la infinit, sau să-l dau pe față cât mai curând posibil. Iată însă că după treizeci de ani, când a apărut al patrulea meu volum de versuri, m'am convins că interesul meu este să-l dau pe față, nu numai în titlul volumului «Nu sunt ce par a fi», dar chiar și în fruntea acestei spovedanii, care îmi place să cred că se va bucura de mai mulți cetitori decât volumul meu de versuri.

Pentru cei care n'au avut încă curiozitatea să-mi citească acest volum, cred că reproducerea unei singure poezii din el va fi edificatoare pentru întregul lui rest. O reproduc deci, ca pe o cortină de teatru, care după sfârșitul ultimului act al piesei, nu poți niciodată ghici, cam de câte ori se va mai ridica, reclamată de aplauzele publicului. De două, de trei, de patru, de cinci ori, sau numai o singură dată, fără obișnuitele aplauze, și atâta tot...

Poezia poartă chiar titlul volumului:

NU SUNT CE PAR A FI

Nu sunt ce par a fi —
Nu sunt
Nimic din ce-aș fi vrut să fiu!...
Dar fiindcă m'am născut fără să știu,
Sau prea curând,
Sau prea târziu —
M'am resemnat ca orice bun creștin
Și n'am rămas decât... cel care sunt!...

Sunt cel din urmă strop de vin
Din rustica ulcică de pământ

Pe care l-au sorbit pe rând
Cinci generații de olteni —
Cei mai de seamă podgoreni
Dintre moșneni
Și orășeni —
Strămoșii mei, care-au murit cântând:
« Oltule... râu blestemat,
Ce vii așa turburat?... »
Dar Oltul, i-a plătit la fel,
Cum l-au cântat și ei, pe el...
Și cum — mi-e martor Dumnezeu —
Astăzi, nu-l mai cânt decât eu!...

Pe mine însă —
Ce păcat,
Că vechiul vin de Drăgășani
M'a 'ntinerit cu trei sute de ani,
Când « fetele din Slatina
Cu ochii mari cât strachina »,
De câte ori le-am sărutat,
M'au blestemat
Să-mi pierd cu mințile
Și datina,
Să nu mai fiu cel care sunt
Cu-adevărat,
Și ca să fiu pe placul lor,
Să le sărut doar la culesul viilor,
In zvonul glumelor zvârlite 'n vânt,
Pe care Oltul, când le prinde —
Or cât ar fi de turbure —
Se limpezește
Și se 'ntinde
Cu ele, până 'n Dunăre!...

La fel și eu, ca or ce bun creștin
Pe malul Oltului, cândva,
Mă voiu întinde tot așa —
Când cel din urmă strop de vin,

Il voi sorbi tot din ulcica mea,
Nu din paharul de argint al altuia —
Pahar strein!...

Și-abia atunci voi fi cu-adevărat
Cel care-am fost —
Un nou crucificat —
In vecii vecilor... Amin!...

Și-acum, declar solemn că nu mai am de adăogat decât:

«*Dixi, et salvavi animam meam*».

ION MINULESCU